

# Samisk i skolen

Alle elever skal lære om samer og samiske forhold i skolen. Retten til også å få undervisning i samiske språk og undervisning på samisk i andre fag, er ulik innenfor og utenfor samiske distrikt. I de samiske distriktene er norsk og samisk sidestilt i opplæringen.

---

**ARTIKKEL** | SIST ENDRET: 01.08.2024

---

## Nytt i ny opplæringslov – samisk

### Rett til opplæring i samisk i videregående opplæring

Det er innført en rett til opplæring i samisk i videregående opplæring for alle elever som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen. Dette gjelder uavhengig av om eleven har samisk bakgrunn eller ikke.

Bakgrunnen for rettigheten er at elever som har hatt opplæring i samisk som første- eller andrespråk i grunnskolen får mulighet til å fortsette med opplæringen i samisk, og sikre eleven et helhetlig opplæringsløp. Det er ikke stilt krav om lengden på eller innholdet i opplæringen i grunnskolen, eks. om eleven har hatt samisk som første- eller andrespråk. Elevene har ikke rett til å velge et annet samisk språk i videregående opplæring enn det elevene hadde på grunnskolen.

Retten til opplæring i samisk for samiske elever i videregående opplæring er videreført.

### Tilbud om del av opplæringen i et samiskspråklig miljø

Det er tatt inn i loven at kommunen og fylkeskommunen skal gi eleven tilbud om del av opplæringen i et samiskspråklig miljø dersom det er nødvendig for at opplæringen skal være pedagogisk forsvarlig. Dette står i § 3-2 for grunnskolen og § 6-2 for videregående opplæring. Denne regelen tar i hovedsak

sikte på tilfeller der opplæringen i samisk blir gitt som fjernundervisning.

Vurderingen av om det er «nødvendig for at opplæringen skal være pedagogisk forsvarlig», handler om hvorvidt eleven skal kunne nå kompetansemålene i læreplanen. Det kan ikke knyttes til ytre rammer for eksempel hvor mange andre som snakker det samiskspråket i området, økonomi og ressurser.

Hvor store deler av opplæringen i samisk det eventuelt er nødvendig å gi i et samiskspråklig miljø, kommer an på en konkret vurdering av om opplæringen gir eleven grunnlag for å nå kompetansemålene i læreplanen eller ikke.

Opplæringen skal sikre at elevene blir trygge språkbrukere, at de utvikler sin språklige identitet, og at de kan bruke språk for å tenke, skape mening, kommunisere og knytte bånd til andre. Språk gir oss tilhørighet og kulturell bevissthet. I Norge er norsk og de samiske språkene sør-, lule- og nordsamisk likeverdige. Overordnet del 1.2

## Rett til samisk opplæring for alle som bor i samiske distrikt

### Kunnskapsløftet samisk

Læreplanene for Kunnskapsløftet samisk er likeverdige og parallelle læreplaner for opplæring i samiske distrikt.

Elever som har rett på opplæring i samisk, men som bor andre steder, følger læreplanen i samisk som første- eller andrespråk. De får opplæring i andre fag etter de nasjonale læreplanene.

Alle samiske læreplaner finner du her.

**Film på de samiske språkene:** Samisk innhold i læreplanene for Kunnskapsløftet samisk

Alle elever i grunnskolealder som bor i språkutviklingskommuner eller språkvitaliseringskommuner har rett til opplæring i nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk, enten som førstespråk eller andrespråk. Kommunen kan i forskrift bestemme at alle elever skal ha opplæring i grunnleggende samisk språk og samisk kultur.

Elevene har også rett til opplæring på samisk i andre fag. De skal få opplæring i samsvar med læreplanverket Kunnskapsløftet samisk (LK20S).

## Rett til opplæring i og på samisk for samiske elever i hele landet

Alle samiske elever som bor utenfor samiske distrikt, har rett til opplæring i samisk. Det betyr at samiske elever har rett til å lære ett av de tre samiske språkene som første- eller andrespråk uansett hvor de bor i landet.

### Retten til opplæring i og på samisk

#### Opplæring i samisk

##### Elevene

- velger hvilket samisk språk de skal ha opplæring i: nordsamisk, lulesamisk eller sørsamisk
- kan velge samisk som førstespråk eller andrespråk
- er fritatt fra fremmedspråk, språklig fordypning eller arbeidslivsfag, men har rett til å velge slik fordypning dersom de ønsker det. Muligheten for fordypning inkluderer også muligheten til å ta fordypning i samisk
- er fritatt fra skriveopplæring i norsk sidemål, men er ikke fritatt fra opplæring i å lese og forstå tekster på både bokmål og nynorsk.

##### Skoleeier

- skal oppfylle elevenes rett til opplæring i samisk

Rammeverk for samisk fjernundervisning beskriver rammer og ansvarsfordeling for fjernundervisningen.

#### Samisk som førstespråk

Samisk som førstespråk er for elever som har samisk som morsmål. Elever med samisk som førstespråk har en egen læreplan i norsk: norsk for elever med samisk som førstespråk.

## Samisk som andrespråk

Samisk som andrespråk består av tre læreplaner:

- Elever som velger samisk som andrespråk, samisk 2, starter oftest med samisk i 1. klasse, eller tidlig i 2. klasse.
- Elever som velger samisk som andrespråk, samisk 3, starter oftest med opplæring i samisk underveis i grunnopplæringen. Denne planen er nivåbasert, slik at elever fra ulike trinn kan følge samme nivå.
- Elever som velger samisk som andrespråk, samisk 4, er elever som velger å starte med opplæring i samisk når de begynner i videregående.

Elever med samisk som andrespråk følger ordinær læreplan i norsk, men er fritatt fra opplæring i skriftlig sidemål.

## Opplæring på samisk

Elever som bor i språkutviklingskommuner og språkvitaliseringskommuner har rett til opplæring på samisk i alle fag. Opplæringen skal følge læreplanene i Kunnskapsløftet samisk. Grunnskoleelever som bor i en annen kommune enn språkutviklingskommuner og språkvitaliseringskommuner har rett til opplæring på samisk i andre fag hvis minst ti elever i en kommune ønsker det. Retten består så lenge det er minst seks elever igjen i gruppa.

Alle elever som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen, har rett til opplæring i samisk i videregående opplæring. Dette gjelder uavhengig av bakgrunn. Fylkeskommunen kan tilby opplæring på samisk i videregående skole.

Skoleeier har det overordnede ansvaret for at elevenes rettigheter til samisk opplæring blir oppfylt.

**Alle elever skal lære om samer og samiske forhold**

Den samiske kulturarven er en del av kulturarven i Norge. Vår felles kulturarv har utviklet seg gjennom historien og skal forvaltes av nålevende og kommende generasjoner.

Gjennom opplæringen skal elevene få innsikt i det samiske urfolkets historie, kultur, samfunnsliv og rettigheter. Elevene skal lære om mangfold og variasjon innenfor samisk kultur og samfunnsliv. Overordnet del 1.2

Alle skoler i Norge skal gi opplæring om samer og samiske forhold. Det framgår både av overordnet del og i de ulike fagene. Elevene skal blant annet lære om samenes historie og kamp for likeverd, om det samiske urfolkets rettigheter, og om mangfold og variasjon i samisk kultur og samfunnsliv.

#### Støtte til arbeid med samisk innhold i fagene

I læreplanene er det samisk innhold både i tekstene i «Om faget» og i kompetansemål. I noen av kompetansemålene er det samiske innholdet nevnt eksplisitt. I andre kompetansemål er det samiske innholdet implisitt, og skolene kan vurdere når og på hvilke måter opplæringen skal inngå. Du finner mer om samiske forhold i tekstene «Hvordan ta i bruk læreplanene» i de ulike fagene.



## Tilskudd

Det finnes flere tilskuddsordninger knyttet til samisk opplæring:

- Tilskudd til samisk i grunnskolen
- Tilskudd til opplæring i samisk i videregående
- Tilskudd til videreutdanning i samisk
- Sametingets tilskudd og stipend

## Nyttige ressurser

- Samiske digitale læringsressurser (Sametinget)
- Samisk spesialpedagogisk tjeneste (SEAD)
- Samiske læringsressurser på nett (Ovttas)
- Grunnlaget for samepolitikken (Kommunal- og distriktsdepartementet)
- Temaside om urfolk og minoriteter (Kommunal- og distriktsdepartementet)
- Urfolk og nasjonale minoriteter (Dembra)
- «Hjertespråket», offentlig utredning om samiske språk (2016)